

imamo n. pr. za Bosno slično delo N. Čira Truhelke. Morda se bo kdo, vzpodbujen po teh zgledih, lotil posla tudi pri nas. A. M.

Tomo Kumičić: Tajna Prokobona. Naklada Št. Kugli. — Zagreb.

Vsako knjigo vzamem v roko z nekim rekel bi syetim spoštovanjem, berem jo z zvesto pazljivostjo in se trudim, da bi se vživel v pisatelja in v dogodke, ki mi jih dobro ali slabo pripoveduje. O vsaki najrajši povem, če moram kaj povedati, samo dobro, samo najbolje. Za lepoto, če jo najdem, odpustim vse hibe, če bi se morda obešale nanjo. Zaradi ene same velike ideje, zaradi ene same zares lepe slike v pravem okvirju je tudi nerodna knjiga ali povest vredna same sebe in vredna branja in premisleka. Sporedne, nebistvene napake, ki bi jo kazile, bo pisatelj spoznal sam in nam jih ob priliki popravil. —

Ali kaj naj rečem o teje sedemdeset strani obsežni knjižici? Da je povest kakor povest, tudi najslabša, mora biti, si ne upam prav zapisati; preveč me je razočarala. Kajti v njenem drobnem, neboglenem telescu ni duše, še dušice ne. Po tej nerodni in neveščje razvlečeni stvari, ki zares nima nobene, pa že res prav nobene slovstvene vrednosti, bo morda segel kdo samo zaradi tajnostnega naslova. Ojoj, kako se bo urezal!

Čudna in neverjetna «Tajna Prokobona» hoče biti zgodba dveh italijanskih sester iz Južne Tirolske. Najprej sestri površno vidimo kot vaški perici. Kakor bi mignil prideta v mesto, na «ena, dve» imata tam svojo pralnico, na «tri» Bog da eni izmed sester ženina, ki odvede obe devici v posete k svojim staršem nekam daleč. Ko se vračajo, se usmili dobri Bog še druge sestre in posadi zraven nje pravega in pridnega ženina, ki je prijatelj natanko ženina prve sestre. Prva se poroči, druga sestra pa mora še nekaj čakati in oskrbovati pralnico. In sam vrag menda prinese od nekod nekakega financarja ali káli, ki nosi osameli sestri svoje perilo v pranje, da jo lahko obiskuje in — zalezuje. Saj bi bil Bog že kako dal, da bi se bila ubožica zapeljivca rešila s poroko, ko ne bi — nastala svetovna vojna, zlasti pa vojna z Italijo. Italijani pridejo čez mejo. Ko se morajo umekniti, jo mahne z njimi tudi — ženin. Nevesta ostane v pralnici, financar pritiska izlepa in izgrda. Nevesta je trdna, a vojna sreča je opoteča: Avstrijci prepodijo Italijane in zajamejo tudi ženina, ki je bil vstopil v italijansko službo. Financar, njegov tekmeč, ga spravi pred vojno sodišče. Uboga nevesta obriše solze, zapre «botežo» in se napoti v mesto, kjer je zaprt nesrečni ženin. Sredi samotne poti pod goro P r o k o b o n a kar naenkrat stopi pred drhtečo devico sam financar in jo hoče dobiti. Ali ona steče v breg Prokobona. Financar za njo. Še malo pa jo bo dosegel! Pa ne boš, Jaka! Deklica se spotakne in natanko tam, kjer pade, leži, čast Bogu, očetu nebeškemu, prava pravcata ročna granata, ki je dekcle ne pozna, ali vendar ve, kako se taki stvari streže. Pograbi jo s svojimi deviškimi rokami in jo junaško zakadi naravnost v svojega kletega preganjavca. Bum! Financar je šel na kose, preganjana deva s svojo t a j n o P r o k o b o n a (financarjeva smrt!) pa hitro do svojega ženina. — Sveti križ božji, zdaj je vse v redu. Ženina ima v rokah kot vojaški avditor sam gospod Kumičić in ji ga reši.

No, taka je ta stvar. Če sem jo obširneje omenjal, sem to storil res samo zato, da ne bi kdo mislil, češ, z molkom da jo hočem ubiti. Ampak povestica nima pravice do življenja in se je že sama ubila. —

Nekaj stvari enakega žanra je gospod Kumičić napisal že pred to t a j n o. Pravijo, da je «Tajna Prokobona» bolja. No, zahvalim!

Preden se oddehnem od neprijetnosti, da sem ocenjal to diletantsko zmašilce, bi rad povedal še to-le:

Pri nas je začelo, pod svobodnim solncem vse propadati. Pijani smo svobode in ne vemo, kaj bi z njo. Znamo jo samo še zlorabljati. Namesto da bi nam bila blagoslov, nam je zapeljiva veščica, ki nas mami s svojim plešočim odsvitom. Po nenavajeni poti drvimo, drvimo in se prekucujemo v — d e k a — d e n c o! —

Kaj delate s svobodo sploh?

Za Božjo voljo, kaj delate z umetnostjo?!

Kako je mogoče, da sme že vsak skribentek s komaj abecednimi pojmi pisateljevanja — diskreditirati leposlovje?!

Ivan Zorec.

▷ KRONIKA. ◁

«**Slovenačko Učeno Društvo?**» Pod tem naslovom — ki je zaradi večjega efekta natisnjen v latinici — je prinesla beograjska revija «Novi život», ki ji je direktor dr. M. Ninčić, letos dne 21. avgusta sledečo notico: «Prema jednom obaveštenju iz Ljubljane, koje potiče iz ozbiljnog izvora, priprema se tamo od strane nastavnika Univerziteta osnivanje jednog posebnog Učenog Društva za slovenački jezik, književnost i povijest. Ova vest zaslužuje pažnju svih naših političkih i kulturnih radnika, i dobro bi bilo da se pitanje o stvaranju učenoga Društva za slovenački jezik prošudira malo i u Beogradu i Zagrebu. Mi imamo dve akademije nauka; u Beogradu i Zagrebu, i na žalost još ništa nije učinjeno na njihovom spajanju i zajedničkom radu. Sad su Slovenci došli na ideju da osnivaju Učeno Društvo, koje nije ništa drugo nego zametak jedne Akademije Nauka. Da li se ovakim cepkanjem snaga, i čisto formalnim aktima u istini stvaraju naučni centri i ustanove, to je pitanje na koje bi trebalo osnivači Slovenačke Akademije da odgovore. Mi u to jako sumnjamo.»

Vkljub vsej z muko tempërirani nervoznosti zveni iz notice dovolj glasno pobožna želja, da se naj vsako delo za izrazito slovenske kulturne potrebe če že ne «par ordre du moufti» kratkomalo prepove — značilno je, da opozarja anonimnež, ki se je pogumno skrila za tri zvezdice, na «Društvo za slovenski jezik, književnost in zgodovino» v prvi vrsti politične (!) faktorje — pa vsaj monopolizira izven Slovenije, točneje: prepusti obema akademijama, ki ju že imamo: «kr. srpski» v Beogradu in «jugoslavenski» v Zagrebu. S to rešitvijo problema se ne moremo strinjati.

Obe akademiji sta v sedanjih razmerah postavljeni pred naloge, ki jih bosta z dosedanjimi sredstvi, osebnimi in gmotnimi, komaj obvladovali. Njuna naloga bo pred vsem v tem, da bosta delo, kakor sta ga dosedaj vršili in ki jima je določeno po njuni legi in tradiciji, nadaljevali s pomnoženo intenzivnostjo. Zato bo popolnoma nemogoče, da bi svoj delokrog ekstenzivno razširili na polje, ki ga tudi do sedaj nista obdelovali.